Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 78. | Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 5. цвітня, 1922. | VOL. XXX. | No. 78. | Jersey City, N. J., Wednesday, April 5, 1922. | THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

ДОМАГАННЄ ПЕРЕБРАННЯ КОПАЛЕНЬ ВУГЛЯ ПІД ЗАРЯД ДЕРЖАВИ

ВАШІНГТОН, 3. цвітня. — Виступаючи як свідок перед робітничим комітетом палати послів, Джан Луис, голова майнерської юнії Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, заявив, що перебранне копалень вугля під заряд держави являється одинокою зарадою на страйки та лакавти. Він противився перебранню копалень на власність держави, а лише заявлявся за державним зарядом. Лише в той спосіб можна на його погляд покінчити зі замішаннем, пануючим у вуглевім промислі.

Підчас дальших зізнань Луис заявив, що покищо нема найменчої надії на полагодженне вуглевого страйку, бо властителі копалень вугля, як досі, далі противляться всякій конференції з представниками майнерської юнії.

НЮЙОРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ НЕ ОСЯГНУЛА ЩЕ НІЧОГО

НЮ ЙОРК, 3. цвітня. — Конференція межи представниками майнерської юнії та представниками властителів копалень твердого вугля це осягнула ще ніякого результату.

Підчас переговорів майнерські представники заявили свою готовість предложити представникам властителів докази, що майнерська родина, складаюча пересічно з шістьох осіб, повинна заробляти що найменче 1800 долярів на рік, щоби жити відповідно.

Филип Морей, віцепрезидент майнерської юнії та голова майнерської делеґації на конференції, заявив, що покищо нема ніяких виглядів на доспіх конференції.

КОПАЛЬНІ ВІДПРАВЛЯЮТЬ ПАМПМЕНІВ ЮНІЇ

ВІЛКЕС-БАРЕ, ПА., 3. цвітня. — Велике обуренне серед страйкарів викликала відправа з роботи пампменів та огневих сторожів, полицених майнерською юнією для стереження копалень, та заступленнем їх другими, котрі не є членами майнерської юнії.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ЗАГАЛЬНИЙ

Навіть властителі копалень признають, що майнерський страйк обияв просто усіх робітників і що страйк удався вповні. В усіх копалнях твердого вугля на страйк вийшли просто всі робітники.

Заряди копалень уже починають страшити уряд поширюванием „червоної аґітації" серед майнерів.

ОДИН СТЕЙТ УХВАЛИВ БОНУС ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ

АНАПОЛИС, Меріленд, — Стейтова леґіслятура ухвалила нині закон про відшкодованне для бувших жовнірів. Бонус має виносити 10 долярів за кождий місяць служби в армії, фльоті або в самаританськім відділі. Для тих, що служили у Франції, до сьої суми додається ще 25 процент за час за морем. Ухвала леґіслятури звучить так, що коли ґубернатор стейту підпише закон, то він прийде під голосованне народа стейту і сей рішить, чи він має увійти в життє.

ХОЧУТЬ АРМІЇ ДЛЯ ВИКОНУВАННЯ ПРОГИБІЦІЙНОГО ЗАКОНА

ПКІПСІ, Ню Йорк, 3. цвітня. — Річна конференція протестантської секти методистів ухвалила резолюцію, взиваючу президента Гардинґа до строгого виконування прогибіційного закона, а в разі потреби визвання навіть федеральних війск для положення кінця пачкарству та безправній торговлі ґорівкою.

НА ПОМІЧ ФАРМЕРАМ

ВАШІНГТОН, 3. цвітня. — Сенатор Симонс з Північної Каролайни вніс в сенаті законопроект, щоби федеральний уряд прийшов з помочю американським фармерам при продажі худоби і збіжа. В тій цили має зорганізуватися так звана національна рільнича кредитова корпорація, котра має вести ту саму роботу, що колись вела так звана военна фінансова корпорація. Вона малаби мати пів міліярда долярів капіталу і стояти під зарядом федерального уряду. Її ціллю булоби давати фармерам довго-термінові позички на рахунок рільничих продуктів.

БОРОТЬБА МЕЖИ ЮНІЯМИ В ТКАЛНЯНІМ СТРАЙКУ

ЛЮРЕНС, Месечузетс, 3. цвітня. — В цілім страйковім окрузі в Новій Англії почалася серед юнійних робітників боротьба над орґанізацією робітничих юній. Кількох прихильників так званого руху за одною великою юнією почало аґітацію за обєднанием усіх робітників в одну юнію. Розлючені відмовою провідників двох великих юній ткалняних робітників прилучитися до їх акції, прихильники згаданого руху почали боротьбу проти провідників страйку. Вони скликують робітників на збори, нападають на старі орґанізації яко на розбивачів робітничого юнійного руху, предкладають робітникам до ухвалення резолюції за одною юнією, за скликанием робітничої конференції в тій справі, і т. п. Прихильники руху за одною великою юнією становлять тепер дуже незначну менчість, але вони роблять галасу та клопоту більше, як вся решта страйкарів.

„ВЕТЕРАНИ ГИНУТЬ НА ВУЛИЦЯХ"

ВАШІНҐТОН, 3. цвітня.—Сенатор Ашерст подав в сенаті бил за розслідженнем стану сухотничих ветеранів. В своїй промові за сим законопроектам говорив він, що понад 1,-200 туберкулічних жовнірів гине нині на вулицях в однім стейті Аризона.

ЗАСІДАННЯ МОСКОВСЬКОГО СОВІТА.

Перше засідання пленума московського совіта нового складу почалось докладом Богусловського про результати передвиборів. Приймали участь в виборах 2274 під приємств, було подано 33.500 осіб. Пленум одноголосно ухвалив затвердити почесними членами ряд осіб, які перебувають у вязницях капіталістичних країн і вибраних делеґатами. Головою одноголосно вибраний Кашенев. Тут же ухвалено наказ совітській делеґації в Ґенуї.

ГОЛОД В САМАРСЬКІЙ ҐУБЕРНІЇ

Положення Самарської ґубернії важке. З 2,800.000 населення годує 2,243.000. З самого початку померло 141.000 осіб з голоду, 89.000 осіб від епідемій. З ґубернії евакуовано 121.000 людей. 600.000 дітей одержує харчову допомогу, яку дають айже виключно заграничні орґанізації. Совітський Червоний Хрест виживляє ледви 6.000 осіб. (Кооперативное Дело ч. 23).

СВЯТО В ЧЕСТЬ КОБИЛЯНСЬКОЇ У ВІДНІ.

Свято в честь Ольги Кобилянської уладив Український Жіночий Союз у Відні 11-го марта с. р. малій салі готелю „Цур Пост". Вечірку почала відома писменниця С. Русова святочним словом про Кобилянську як одну з представниць творчого українського жіноцтва. Шановна бесідниця підчеркнула у своїй промові головно духову звязь у творчій праці українських жінок по той і по сей бік Збруча. Опісля слідував реферат Д-ра Остапа Грицая про Кобилянську як писменницю відчитаний (Храпко-Драгомановою). Реферат дав образ творчости Кобилянської на тлі розвою еманспаційного питання в загально-европейськім писменстві (починаючи від роману С. Річардзена „Кларісса" 1748. р.). Далі відчитано три твори Кобилянської, а саме: „Поети" (Степаненко), „Битва" п-на Петриківна), та „Акорди" п-на С. Охримовичівна). Наконець читав С. Черкасенко кілька виїмків з найновішої (ІІІ). книги своїх віршів. Учасників було досить.

ПРАЦЯ ТРОСТІВ НА УКРАЇНІ.

Укрсовнаркоз відрахував число робітників і співробітників, які заняті в підприємствах стрестованого промислу Вел. України. Загальне їх число виносить 55,531 людей. По окремим трестам скількість робітників розпадається таким чином: Химуголь — 10.843, Югосталь — 23.793, Укрсельман — 5. 650, млинарський — 2000, масло трест — 588, махорочний — 1882, тютюновий — 3.-263, паперовий — 1619 і шкіряний — 3.094, керамічний 572, цементовий — 1668 людий. По цукротресту відоостий нема.

РЕФОРМИ НА ЕЛИС АЙЛЕНД.

Головна маса приїзджаючих в Америку европейських іміґрантів мусить переходити через нюйорську іміґраційну стацію на Елис Айленд, де їх задля лікарських оглядин задержують нераз по скільки день, а докого (т. зв. тимчасово задержаних, для вирішення оремої комісії) навіть по скільки неділь. Як відомо, в час великого напливу іміґрантів побут на Елис Айленд був для всіх ново-прибувших і зокрема для женщин і дітей незвичайно прикрий. Тепер Іміґраційне Бюро в Вашінґтоні оповіщає, що в літі минлого року Ґенеральний Комісар В. В. Госбенд назначив був окрему комісію для провірення відносин по іміґраційних стаціях та що та комісія скінчила вже свою роботу і зробила відповідні редложення, які іміґраційний комісар на Елис Айленд Р. Е. Тоді має негайно ввести в життя. Головні доручення комісії такі:

Щоби улегчити іміґрантам на Елис Айленд комунікацію з родиною та приятелями, що чекають на них в Америці, і щоби родині давати знати про стан здоровля хорих іміґрантів, яких поміщено в шпитали на Елис Айленд;

Щоби установити окремих переводчиків знаючих мови іміґрантів, котрі-б давали їм всякі інформації і поради, особливо до того часу, доки іміґрнатам не дозволено ще бачитися з своїми американськими знакомими (перед лікарськими оглядинами);

Щоби дозволено представникам тих приватних добродійних орґанізацій, які мають дозвіл на стації Елис Айленд стрічати іміґрантів, взагал їм помагати;

Щоби поправити харчі для женщин і дітий та призначити для них окремі спальні комнати і окрему ждальню на день з відповідним місцем для забави дітям.

З ДАЛЕКОГО СХОДУ.

Совітські часописи пишуть, що на Далекім Сході в околицях Сорики-Майданцикеза повстанці розпочали скріплену діяльність.

Меркуловське правительство вислало в Харбин аґентів для покупки оружя для амурських повстанців, яке має бути вислане на Сахалін. Начальником амурського повстанчого руху назначений Серебряков.

З Чіти доносять офіціяльно про заняття большевиками ст. Розенгардовки віддаленої на 180 версту на південь від Хабаровська.

Варшавські денники довідуються, що японські війська здержали наступ червоної армії на Владивосток.

„НАПШУД" ПРО КРІЗУ В ПОЛЬЩІ.

„Напшуд" з 9. ц. м. пише в передовиці:

„Краще як коли, показалося підчас найновійшої крізі — з привод виленської справи — що політичні методи ендеків ведуть просто до зроблення з Польщі дому варіятів. Вже хиба кождий бачить, що серед таких умовин — Польща не може держатися. Що тепер діється в Варшаві, то блазенство, яке покриває Польщу перед світом тавром смішности і встиду. Зі всього робиться блазенську „шопку". Той приїзд веленського сойму до Варшави, щоби не підписати унії з Польщею, ті театральні „ґеци" з арцибіскупом (Ґриневецький), який властиво з Вильном мало що має спільного, бо виховувався переважно у Львові, в тамошному ендецькому гнізді, той ґенерал Ґаллер, вактивній службі, розліплюючий безлично відозви проти уряду на мурах Варшави, це все разом — чи не типовий дім варіятів?— А Сойм! Сойм, який відкидає внесок уряду, а рівночасно каже тому урядови позістати на далі при владі і звертається до Начальника, щоби не прийняв димісії того уряду, — чи можна представити собі більше дурновату коемедію?

Тут уже не поможе нам ніяка заграничча пропаґанда, той образ з Варщави вриється в память загранщі і переконає всіх в тім напрямі, що Польща то край півголовків і комедіянтів, яких годі брати серіо.

Ксьондз Лютославскі — пише далі „Напшуд" — є режісером тої „комедії", а гурт скінчених дурнів є акторами. В таких руках лежить судьба держави — чиж може вона довго животіти?

Для партійного еґоїзму не боялася та банда довести до нечуваного скандалу, компромітуючого Польщу в очах цілого світа саме в хвилі, коли має вирішуватися справа Виленщини".

АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ЗА ҐЕНУЕНСЬКОЮ ПРОГРАМОЮ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

ЛОНДОН, 3. цвітня. — Лойд Джордж виступив в анґлійськім парляменті з довшою промовою про свою політику на ґенуенській конференції. Він показував, чому анґлійський уряд повинен зійтися на конференції з представниками большевиків, подаючи за перший і головний арґумент потребу мира в Европі.

Проти його промови виступило ряд бесідників, наперед скрайні представники робітничої партії, а потім прихильники політики непризнання большевицького уряду за ніяку ціну. Іменем перших Джан Клайнс поставив внесенне, щоби теперішний анґлійський уряд признати за такий, який не може репрезентувати анґлійського народа на ґенуенській конференції. Прихильники другого напрямку, від котрих головним промовцем був бувший анґлійський премієр Асквит, заявлялися за тим, щоби Анґлія зовсім не брала участи в ґенуенській конференції.

Коли прийшло до голосовання над внесенями, проти внесення Клайнса заявилося 379 голосів, за всего 84. Пізнійше палата голосувала над признанием програми уряду Лойда Джорджа; тут за політикою уряду голосувало 372 послів, проти 94.

ПУАНКАРЕ ДІСТАВ ДОВІРЄ ВІД ФРАНЦУЗЬКИХ ПОСЛІВ

ПАРИЖ, 3. цвітня. — Палата послів фрнцуського парляменту голосувала нині над признанием ґенуенської програми французького премієра міністрів Пуанкаре. За признанием сеї програми заявилося 464 голоси, проти 78.

Програма премієра Пуанкаре була виголошена підчас його промови послідної суботи. Обіймає вона умови, під котрими Франція згодиться на конференцію з представниками большевицького уряду. Першою умовою являється признанне большевицьким урядом бувщих зобовязань російського уряду та ґарантії для приватних посілостий чужинців в Росії. Щодо Німеччини, то премієр стоїть за стислим придержуванием умов версайського договору в усіх зносинах з Німеччиною.

НІМЕЦЬКА БУРЖУАЗІЯ ВИТАЄ БОЛЬШЕВИКІВ

БЕРЛІН, 3. цвітня. — Німецький канцлер Вірт витав нині урочисто представників большевицького уряду на ґенуенську конференцію. Канцлер Вірт видав для них офіціяльний бенкет, а опісля др. Ратенав, німецький заграничний міністер, приймав їх урочистим обідом. Сей послідний відступив делеґатам величаву палату, що колись належала до російської амбасади. На обіді Ратенава з большевицькими комісарами засідали представники німецьких капіталістів, які хочуть експльоатувати природні богацтва Росії.

ЕКОНОМІЧНІ ЗНАТОКИ КОНФЕРЕНЦІЇ РАДЯТЬ НАД РОСІЄЮ

ПАРИЖ, 3. цвітня. — Економічні знатоки аліянтських держав, які радили від двох тижнів над справою економічної відбудови Европи, згодилися уже на ряд пропозицій, які вони предложать на ґенуенській конференції. Всі вони уважають справу Росії за першу економічну справу і про неї вони виготовили ряд предложень, які мають бути основою переговорів з большевицькими представниками. Сі пропозиції відносяться передусім до прав чужинців, приїзджаючих до Росії для роблення бизнесу.

ЗАБИРАННЄ ЗОЛОТА І СРІБЛА З ЦЕРКОВ РОСІЇ

МОСКВА, 3. цвітня. — По всій Росії йде тепер реквізиція церковних богацтв. Забиранне викликує в богато місцях завзяте обуренне. З провінції привезли вже до Москви 70 пудів (російський пуд має 40 російських, або 36 американських фунтів) золота й 17,820 пудів срібла. Центральний комітет комуністичної партії в московській ґубернії видав приказ до всіх членів партії зложити все золото, срібло та дорогоцінности, яке вони мають в своїм посіданню. Большевицькі ґазети, пишучи про забиранне золота і срібла з церков, кажуть, що народ не противиться перебиранню скарбів на цілі допомоги голодуючим, а лише високі достойники церкви.

ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ПІКЛУЄТЬСЯ ВДОВОЮ ПО БУВШІМ АВСТРІЙСЬКІМ ЦІСАРЮ

МАДРИД, 3. цвітня. — Еспанський король просить римського папу, щоби сей ужив свого впливу для забезпечення приличного життя вдові по бувшім австрійськім цісарю Карлі, що недавно помер на вигнанню на острові Мадейрі. В своїм листі король висловлює надію, що „щедрі аліянти" прилучаться до забезпечення бувшої цісаревої Зити.

НІМЦІ ДОМАГАТИ-МУТЬСЯ ПОМОЧІ НА ҐЕНУЕНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

БЕРЛІН, 3. цвітня. — В тутешних політичних кругах заявляють, що німецька делеґація на міжнародній господарській конференції в Ґенуї домагати-меться міжнародньої фінансової помочі для Німеччини, яко основи для правильного розвитку німецького промислу і для відбудови Европи.

Також Німці хотять, аби їм признано участь у відбудові Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays. at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Крайна пора кінчити Позичку Національної Оборони!

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, ТОВАРИСТВА І ГРОМАДЯНИ:—

ПОДБАЙТЕ, ЩОБИ МОЖЛИВО ЯК НАЙСКОРШЕ ДОПОВНИТИ І ПЕРЕВЕРШИТИ 100,000-ну УКРАЇНСЬКУ ПОЗИЧКУ В АМЕРИЦІ!

НА СЛАВУ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ І НА ПОБІДУ РІДНОМУ КРАЄВИ!

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК.

Вуглевий страйк почався, як був заповіджений. Нині понад 600,000 вуглевих майнерів остає без роботи. Понад шість тисяч вуглевих копалень на всі півосьма тисячі копалень спинили всю роботу.

Сей страйк являється вимовним виразом кепської суспільної орґанізації. Камінний вуголь, сей „горіючий камінь", як його звали Анґлійці, се одно з головних жерел сили, енерґії, яку дає людству природа. Кажуть, образово, що в кождім кусочку вугля є досить сили, щоби піднести на стопу від землі тягар, міліон разів тяжчий від нього. Обчисляли інжинїри, що коли чоловік висилає коня і віз по тону вугля, витрачуючи чотири години на перевіз, то він набуває собі силу 2,800 разів більшу від сили, зужитої на його привезення. Яка велика сила захованна в угіллю, видно теж з повчаючого обрахунку одного анґлійського інжиніра, котрий вираховував в році 1865 (коли Анґлія добувала далеко не тільки вугля, кілько добуває нині), що якби Анґлія була півтретя рази більша, як вона є, і якби вона була вся вкрита лісами, і якби вона вирубала їх всіх за один рік, то з сього зрубаного матеріялу вона моглаб добути тільки тепляної сили, кільки добуває вона з вугля, добуваного кождого року. Повчаючі теж обчислення ще одного анґлійського інжиніра, котрий обраховував в 1880. році, що якби так Анґлія на всій своїй поверхні тільки й робила, що засівала траву і кормила коні, то сі не далиб її тільки сили, що дає анґлійський вуголь, та що требаби що найменче десять разів більшого краю, щоби прокормити тільки народа, щоби він дав таку силу, яку дає анґлійський вуголь.

Без огляду на те, на скільки такі обчислення підходять до правди, вони як слід пояснюють величезну вагу камінного вугля для людського промислу. Без ніякого натягання можна його назвати одним з найдорожчих дарів природи. В ньому людство дістає як помічника величезну силу, яка порушає могучі машини, тягне довгі зелізниці, попихає кораблі на морю. Вуголь — се безчувственний раб, який свою могучу силу, виссану віками зі сонячної енерґії і тисячі літ заховану в нутрі землі, зуживає на пожиток найрозумнійшого сотворіння.

Можнаб сподіватися, що таке добродійство природи принесе людству саме щастє. Тимчасом так не сталося. Шістьсот тисяч робітників опиняється без роботи, без зарібку, може без хліба. Добродійство природи стало прокляттєм. Не винувата в сьому сама природа. Винуватий самий чоловік. Він, що хвалиться найрозумнійшим сотворіннем світа, перемінив найбільший дар природи в потвору, котра відбирає від нього хліб, прожиток, можність існування. Він закопав талан, даний йому щедрою рукою природи. Він зіпсував гарні наміри тим, що зробив щедрий дар жерелом приватних зисків, що дар природи, який мав стати добродійством всего людства, віддав в руки одиниць, даючи їм тим самим власть визискувати всіх, що хочуть працювати коло його добування і що хочуть його уживати. Хто віддає другому необмежену власть над собою, той скорше чи пізнійше доживе того, що влада ужие власти самовільно на шкоду того, що в своїм нерозумі ту власть віддав.

Такі думки мусять поволи назрівати в головах американської суспільности під впливом вуглевого страйку. Вуглеві майнери вже здавна до сього додумалися, бо вони були першими, що болючо відчули на собі наслідки віддавання в приватні руки добра, котре було суспільним добром. Тому й вони вже давно виставили програму віддання всіх покладів камінного вугля в руки суспільности. Велика частина американської суспільности до сього ще не додумалася, бо вона ще не відчула на своїй шкірі болючо наслідків свого суспільного зарядження. Але що й вона колись дійде до сього переконання, видно хочби зі заяви сенатора Бори, голови сенатового комітету виховання і праці, котрий робить властителів копалень вугля осторожними, що на случай, якби вони не полагодили скоро вуглевого страйку, в Злучених Державах піднесеться голосне домаганнє суспільности перебрати всі вуглеві копальні на власність держави, себто на власність всего народа. Коли американська суспільність буде мусіти довше терпіти через страшний хаос (замішанне) в углевім промислі, — остерігає Бора, — то вона побачить, що се замішанне є признакою хоробливого стану, і вона зажадає покінчення з цілим устроєм, який робить такий хаос і такі терпіння можливими. За хаос терпить суспільність, бо вона платить вишрубованими цінами за хаос, пануючий в углевім промислі. Довго таких умов терпеливо вона зносити не буде. Коли властителі копалень їм не зарадять, то суспільність возьметься сама лічити суспільні недостачі, а тоді вуглеві боси можуть легко понести великі страти так само, як тепер поносять їх майнери і споживачі вугля.

ГАЛИЦЬКІ ОБРАЗКИ.

Відгуки похорону Івана Кивелюка. — Арештовують і бють! — Полякам вільно, а Українцям зась. — За данину. — І скаржитись не вільно. — Напасть на монастир. — Метрикальна епопея. — Боротьба з просвітою. — Жалібна ліста кооперації. — „Учись писати по польськи!" — Москвофілам також дістається.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Перед лицем смерти звичайно втихомирюються всі пристрасти й забуваються взаємні обиди. Велика таємниця смерти коли не примиряє, то примушує хоч на час похорону, поки свіжа могила ще стоїть незасипана, з пошаною схилити голову або принаймні тихенько відійти в сторону.

Так водиться в цілім світі — тільки не в Галичині. Тут знущанне над живим стало таким захоплюючим і улюбленим спортом, що й свіжа могила не спиняє насильників.

Поляки не могли тому запобігти, щоб похорон бл. пам. Івана Кивелюка перетворився в величезну українську національну маніфестацію. Радо вони тому запобіглиб, та це було не в їх силі. Не спромігшись на велике, вони з тим більшим запалом накинулись на дрібнички. Напередодні похорону **поліціянти здирали з мурів посмертні картки Ів. Кивелюка,** а під час самого похоронного походу **поліція арештувала проф. Вол. Калиновича.** Поляки супроводили похід такими провокаційними вигуками, як „гайдамаци", „кабані", „караїми" (?), звідусіль чувся іронічний сміх. На брамі одної касарні при вул. Личаківській польський вояк побачивши українських пластунів і пластунок, що ступали імпозантно в рядах похоронного походу, закричав до своїх товаришів на подвірю: **„ходзьце, ходзьце, ідзе українські бунт!"**... Попри сам похід крутилася хмара аґентів та піших і кінних поліцаїв, на Цловій площі ховався за брамою відділ пішої поліції, а на самім цвинтарі було багато кінних і піших поліціянтів у строгім почотівлю...

Тільки тактовности й дисциплінарности українського суспільства треба завдячувати спокійний перебіг похорону. А що, колиб упав хоч один провокаційний стріл? Страшно й подумати, що моглоб тоді статися в тій напруженій і насиченій порохом атмосфері.

*

На провінції сваволя польської адміністрації стає все гіршою, як що взагалі в Галичині може бути мова про „погіршеннє" відносин: вони вже й так настільки гіркі й невимовні, що далі нікуди...

У селі Стецеві, снятинського повіту, мав хтось стріляти в старшину польської граничної сторожи підпоручника Радохонського. На це арештовано чотирох бувших старшин У. Г. А.: двох братів Лесняків, Гошовського та Сухолиткого. До казів, що вони стріляли, не було ніяких, одинокою-ж причиною їх арештовання було те, що ці четверо були найсвідомійшими громадянами на селі.

Арештованих відставлено до Городенки. Там Радохонські та командант компанії передали їх жовнірам, причім командант сказав: **„дайце їм добрего ляня, мне ту юж нема!"** Коли команданти відійшли, **жовніри поклали Евгена Лесняка на землю й дали йому тридцять буків.** Потім **кинулись на Сухолиткого й прикладами кріса та баґнетами розбили йому голову.** Побитих держали цілу ніч у вязниці й не дали їм ніякої лікарської допомоги. Рано скатованих без перевязок погнали піхотою до Снятина. Тут їх запроторено в поліційні арешти, в брудну комірчину, на гнилій соломі. Дальша їх доля невідома.

У порівнанню до цеї варварської екзекуції та пригода, що сталася в селі Косові, чортківського повіту, здається не такою страшною, але сама по собі вона яскраво малює безправний стан української людности. А сталось тут таке, що українські парубки урядили собі забаву, а на них напали з ножами та револьверами місцеві Поляки й кількох парубків поранили. Бійка, однак, скінчилась тим, що парубки перемогли й прогнали Поляків. Та кінець справи все таки вийшов сумний для Українців. Мало того, що Поляки їх поранили! Другого дня ще **прийшли жандарми й заарештували 14 українських парубків.** А Поляки? Їм, розуміється, не сталось нічого, бо то-ж „г о с п о д а р і к р а ю"...

Коли таке роблять з Українцями, які нічого нікому не завинили, то можна собі уявити, як Поляки знущаються над тими Українцями, що сміють противитися наказам польської влади, прим., не платити данини. Тут польська лють не знає границь! Жертвою цеї люті впав, між иншим, б. старшина У. Г. А. Павлюк з села Перятина, радехівського повіту. Коли він сказав, що не має з чого заплатити данину, **жандарм скрутив йому назад руки, закував його в ланцюги й так повів аж до самого Радехова.** А що там зробили з Павлюком — то вже кождий догадається сам.

*

Особа адвоката по всіх цивілізованих країнах користається більшою незайманістю, ніж особа звичайного горожанина. В Галичині особа **українського** адвоката стоїть ще під більшою небезпекою, ніж особа звичайного Українця.

Що українських адвокатів Поляки карають грошевими карами та судовими переслідуваннями за совісне виконуваннє їх адвокатського обовязку — се річ відома. Тепер і цього Полякам вже не досить і вони починають арештувати українських адвокатів виключно за їх адвокатську діяльність.

Так цими днями **арештовано адвоката д-ра Івана Саноцького в Надвірній.** За який гріх?— спитаєте. А за те, що др. Саноцький в імени і з доручення свого клієнта Юрка Микецея вніс рекурс до скарбової палати проти виміру данини. Натуральна річ, що самого Микецея також арештовано.

Отже Українцям у Галичині не вільно й скаржитися, коли на них накладають непосильну данину. Селянин — не селянин, адвокат — не адвокат: плати, та й годі! А хочеш скаржитись — то йди до вязниці!

Вправді, як у приповідці: бють і плакати не дають...

Коли українські адвокати не мають у Галичині імунітету, то ясна річ, що й монастирі українські його не мають. Пощо Українцям імунітет? Очевидно, з цеї причини напосілись польські власти на монастир оо. Василіян у Жовкві. Перед роком зареквізовано монастирську друкарню й поміщено туди епідемічний шпиталь, а тепер мають помістити тифозних ще і в монастирськім захистку, де виховується 30 українських хлопців на ремісників. Монастир серед міста, поміщуванне в нім заразних грозить небезпекою цілій людности, а за містом стоять цілком порожні касарні, які найкраще надаються для шпиталю. Та, що з того всього! Монастир **український,** друкарня **українська,** захист **український** — і цим все сказано.

Від нагінки на монастирі до нагінки на українське духовенство — один крок. А до такої нагінки дає добру нагоду т. зв. „метрикальна епопея", від якої тепер стогне українське духовенство в Галичині. Польська влада одним духом завзялася завести в Галичині навий порядок — **щоб метрики на Українців писалися по-польськи.** Проти такого безсоромного топтання прав української мови однодушно стало ціле українське духовенство. Наслідки вже й не забарилися. Що-дня читаємо в краєвих часописах, що на того чи другого українського священика наложено грошеву кару за те, що веде метрики по-українськи. А що духовенство не має з чого платити ті кари, то скоро мабуть дочекаємося й того, що наших священиків Поляки садовитимуть у тюрми, щоб одсиджували кари. На це вже заноситься.

*

Коротенька, але красномовна ліста передчасних жертв українського просвітного руху — тільки за два тижні.

Староство в Городку не приняло до відома донесення про загальні збори „Просвіти" в Любіню Великім і заборонило діяльність читальні в цім селі.

Те саме староство не приняло до відома доненення про вибір нового виділу читальні „Просвіти" в Янові й не дозволило урядити виставу штуки „Ворожбит".

Староство в Рогатині не дозволило виставляти штуки „Назар Стодоля" й „Перехитрили" в Журові.

Староство в Снятині відмовило дозволу на урядженнє курсів для неграмотних читальнею „Просвіти" в Волчківцях.

Староство в Мостисках повідомило, що львівське воєвідство по піврічнім розгляданню справи відмовило дозволу на заложеннє читальні „Просвіти" в Довгомостисках.

До часів минулих, але ще не забутих і не спокутованих належить слідуюча „жалібна ліста" української кооперації в Галичині. Це все кооперативи, знищені польською владою в останніх 2—3 роках:

Бережани — „Надія"; Борщів — „Народний Дім"; Зборів „Товариство Задаткове"; Олесько „Народний Дім"; Підволочиська „Народний Дім"; Рудки „Народний Дім"; Комарно „Товариство Задаткове"; Сокаль „Товариство Кредитове"; Хирів „Спілка торговельна"; Цішанів „Народний Дім"; Львів „Достава"; Бучач „Праця"; Бібрка — „Господарсько-торговельна Спілка"; Бучач „Повітова Спілка торговельна"; Золочів „Хлібороб"; Теребовля „Спілка-господарсько-торговельна", Ходорів „Базар"; Тернопіль „Народна Торгосля"; Сокаль „Народна Торговля"; Болехів „Свіча"; Дрогобич „Народний Дім"; Камінка Струмилова „Каса Задаткова"; Нове Село „Господарсько-молочарська Спілка"; Перемишляни „Народний Дім"; Радехів „Каса ощадности"; Самбір „Народний Дім"; Судова Вишня „Народний Дім"; Хоростків „Народний Дім"; Яворів „Народний Дім"; Львів „Сокільський Базар"; Долина „Повітова Спілка"; Белз „Народний Дім"; Борщів „Повітова господарська Спілка"; Добромиль „Повітова Спілка торговельна"; Самбір „Спілка господарсько-торговельна"; Камінка Струмилоса „Спілка господарсько-торговельна"; Сянік „Народна Торговля"; Мостиска „Народна Торговля".

*

Почтові уряди устнують у цілім світі для того, щоб пересилати й доставляти кореспонденцію. В Галичині й це не так: тут почта істнує для того, щоб навертати Українців на польську віру.

Лист, наданий у Надвірній дня 25. січня до Івана Носика у Львові, попав до рук адресата що-йно дня 7. березня, себто через півтора місяця, і то з дописковою на адресованій стороні:

— Уч сєн пісаць по польску!...

*

Не буває, кажуть, лиха без добра. На цей раз добро полягає в тім, що галицькі москвофіли також потроху починають відчувати на собі „прелесті" польської окупації.

Виходив собі у Львові м о с к в о ф і л ь с ь к и й тижневик „Русь". Ніхто його не читав і навіть мало хто знав про його істнуваннє, аж поки не надумався він гостро виступити проти відібрання Ставропігійського Інституту від Українців і передати його кільком приватним одиницям, що стоять поза „галицко-русскою" орґанізацією. „Русь" притім ще висловила ту слушну гадку, що справа Ставропігії була внутрішньою українською справою й що її треба було розвязати, не звертаючись до Поляків.

За цю скромну критику Поляки закрили „Русь". Тепер і москвофіли знають, як виглядає для не-поляків „свобода слова" в Галичині.

Берлін, 20. березня.

Радянин.

НЕЙМОВІРНІ ВІДНОСИНИ В КОЛИШНІМ ТАБОРІ ПОЛОНЕНИХ У ЙОЗЕФШТАТІ, ДЕ ТЕПЕР ПРИМІЩЕНО 1,200 УКРАЇНЦІВ, В ТІМ ЧИСЛІ 400 ЖІНОК І ДІТИЙ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи" з Европи).

В інтерпеляції до чеського міністра краєвої оборони посол Кравс так малює відносини, що панують в цьому таборі:

В маю 1919 року одна українська бриґада після боїв з Поляками переступила чесько-словацьку границю, і була інтернована з разу в таборі полонених у Дайтшґабель, а від грудня 1921 р. в таборі полонених у Йозефштаті.

Бараки у Йозефштаті, призначені для Українців, не давали захисту перед дощем, вітром і земном, тому інтерновані мусіли своїм власним коштом і трудом направити зіпсуті дахи і стіни крізь котрі вітер віяв, мусіли купувати за власні гроші потрібний до цього матеріял. А треба тямити, що українські офіцери й вояки діставали денно 50 гелєрів і тільки декілька вищих офіцерів получали по 5 корон денно. Тепер ще перебуває у Йозефштаті 1.200 Українців, в тім числі ¾ жінок і дітий. Їм видають, не зважаючи на гостре зимно, 1½ кґ. вугля на голову денно. Діти, переважно не в шкільному віці, мерзнуть, бо не мають ні відповідного одягу, ні білля, майже голі, здані вони на ласку й неласку негоди. Табор у Йозефштаті зробився містом сліз і горя; а недоля інтернованих збільшає ще й те, що комендантом табора іменований полковник Залєскі, котрий не криється з тим навіть перед жінками й дітьми, що **„він хоче дати їм почути свою сильну руку".**

Вершком цеї недолі являється факт, що в таборі єсть для 1,200 інтернованих, одна тільки і то не видатна криниця, з поганою водою, котрої не вистарчає ні до миття тіла, ні до прання білля.

До харчівні (менажі) мусять всі інтерновані нараз голоситися і заки по черзі дістануть обід, то страва, особливо при теперішних сильних морозах, буває на половину замерзла. Про санітарні умови в Йозефштаті досить сказати, що там за час війни померло 3.000 полонених Москалів і таку саму долю хочуть мабуть зготовити тамошнім Українцям; смертельність між інтернованими збільшається ще й тому, що вікна в бараках дуже високо, і годі крізь них у табор заглянути. Інтерновані Українці терплять душею і тілом і дуже можливо, що вибухне там епідемія тифу, яка булаб великою небезпекою для цілої околиці".

Тому посол Кравс питається міністра, чи йому відомі стосунки в таборі у Йозефштаті і що він гадає зробити, щоби їх поправити, щоби був кращий харч, більше топлива і така плата офіцерам і воякам, щоб вони могли покрити нею свої конечні видатки.

„Це тим лекше перевести, бо держава не мати-ме з тої причини ніяких видатків. Коли українська бриґада переступала чесько-словацьку границю, то привела з собою уоруження, муніцію, коні й иньше добро, котре по зробленому тоді протоколі (між укр. бриґадою, а чеським урядом. Ред.) представляло вартість 90 міліонів корон. З того ще мабуть і половини на українську бриґаду в Йозефштаті не витрачено."

Тільки посол Кравс.

Що відповів міністер, до котрого ця інтерпеляція була звернена, не знаємо.

Відомо нам тільки, що справа ця порушена була також на сторінках чеських ґазет і нам дуже прикро, що таку мартірольоґію доводиться переживати землякам нашим в тій державі, на чолі котрої стоїть славний учений і ґуманіст-філянтроп проф. Масарик. Не хочемо припускати, щоби ділялося це за його відомом і взагалі за відомом чеського правительства. Хочемо вірити, що винуваті в цьому місцеві чинники, а головно конмендант табору пан Залєскі і що уряд чеський покладе край розмахови його твердої руки.

Досить цього українського горя, що широкою струєю розлилось по цілій Европі, по всіляких таборах полонених, інтернованих і поворотців, по тюрмах і вязницях слідчих — крайна пора, щоб культурні одиниці і філянтропійні товариства підняли голос в цій справі.

Не вжеж Европа справді втратила совіть і почуття права й справедливости, не вжеж вона поза всілякими політичними торгами й економічними шахрайствами не бочить які муки терплять міліони безвинного народу?

Б. Л.

О. Кобець.

СТЯГ ВОЛІ І ПРАВДИ.

Од синього Дону до сивих Карпат
Одна нероздільна родина:
Без рабства, без панства, насильства і ґрат
Вільна, незалежна Вкраїна!
Сини України! Ставаймо вільні
Під прапор ідеї одної:
Зберем з поля рідного квіти рясні
В вінок України вільної!
На нашім прапорі вогнені слова,
Запалені гнівом народу:
„Хай зникне безслідно тюрма вікова,
Вперед за братерство й свободу!"
Сини України! ставаймо в ряди!
Утворим незломную лаву;
Стяг волі і правди ми будем нести
Вільній Україні на славу!
Нехай же від Дону до сивих Карпат
Живе нероздільна родина:
Без рабства, без панства, насильства і ґрат
Вільна, незалежна Вкраїна!

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ В ЕВРОПІ

Виказ жертв на підмогу українському студентству на чужині в Европі, що вплинули до каси „Товариства Української Молодіжи в Ню Йорку".

Сальдо з послідного звіту, з 21. лютого, 1922	$ 83.11
Е. Ляшецький, Ню Йорк, Н. Й.	1.00
Др.Л. Мишуга, Вашингтон, Д.К.	5.00
о. Симеон Милянич, Гейзел-Па.	7.50
о. Никола Підгорецький, Ню Йорк, Н. Й.	3.00
Др. Кирило Білик, Ню Йорк	1.00
П-на Павліна Кеслер, Ню Йорк	5.00
Григ. Хлистун, Ню Йорк	1.00
З продажі відзнак на концерті в честь Івана Франка, в Йонкерс, Н. Й.	3.00
Комітет несення помочі Рідній Школі в Золочівщині, Ню Йорк, Н. Й.	15.00
Андрій Мних і його сини, Вестерлі, Р. Ай.	1.75
Теодор Гевчук, Маганой Плейн, Па., на підмогу П. В., студента в Празі	16.00
о. Антін Лотович, Майнерзвил, Па.	3.00
Павло Гаврилів, Перт Ембой, Н. Дж.	5.00
Антін Батюк, Пеорія, Илл.	1.20
Іван Яблонський, Сенборн, Н.Й.	5.00
о. Лев Чапельський, Когос, Н.Й.	2.00
Н. Н., Шикаго, Илл.	1.00
Разом	$159.56

З того вислано чеком Ам. Експрес Ко. ч. 2,467,309 $50 (з пересилкою $51), на підмогу українському студентству у Відні на адресу „Тов. Укр. Студентів Січ" у Відні; і чеками Ам. Експрес Ко. чч. 2,474,788 і 2,474,789 $68 (20,000 нім. марок), на підмогу українському студентству в Німеччині на адресу: „Спілка Українських Студентів в Німеччині" в Берлін-Шарлотенбургу. Також вислано чеком Ам. Експрес Ко. ч. 2,467,308 $16 (840 чеських марок), на підмогу П. В., студентови в Празі (се зроблена на бажанне жертводавця). — Решта $24.56 остається в касі Товариства.

Досі вже вислано усього на підмогу українському студентству в Европі $901.00.

Українки і Українці! Памятайте, що за $5.00 український студент на чужині може жити і вчитись цілий місяць. Не жалуйте Вашої жертви на таку добру ціль. Висилайте, що лиш можете на адресу касієра:

WALTER YAREMA,
115 Avenue A, New York, N. Y.

Ню Йорк, Н. Й., 30. марта, 1922.

ЗА ТОВ. УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В НЮ ЙОРКУ:
Юрій Андрейко, голова
Осип Білоган, секретар.

НОВІСТЬ DETROIT і HAMTRAMCK!

Заходом **Т-ва „Січи"** в Гамтрамк, при співучасти т-ва Котляревського і визначнійших сил з Детройт, буде виставлена славна історична драма в 5. актах Б. Грінченка **СТЕПОВИЙ ГІСТЬ,** в Українській Хаті, 2240 Grayling Ave., Hamtramck, Mich., **в суботу дня 8-го цвітня 1922 р.,** о годині 7.30 вечером.

Українські громадяни! Велика ся драма українського народу з часів Хмельниччини за кривди котрого Богдан Хмельницький підвів весь нещасний наш народ до пімсти проти відвічного нашого ворога польської шляхти. І нині нуждається наш народ під тим самим ярмом та рішучий конець їхньому пановованню в Галичині вкоротці прийде. Дохід призначений для інвалідів в старім краю, котрі потерпіли в борбі за волю українського народа. Тому приходіть всі на се представленнє і допоможіть нашим українським інвалідам в їх тяжкім горю. Проситься всіх! 78-79

Заходом Комітету Українських Товариств з Нюарку і Пасейку, Н. Дж. відбудеться

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ
В НЕДІЛЮ 9-го КВІТНЯ

(SUNDAY, APRIL 9, 1922)
В УКРАЇНСЬКІЙ РОБІТНИЧІЙ ГАЛИ
57-59 Beacon Street, Newark, N. J.
Початок о годині 7. вечір.
Вступ 50 цнт.
Дохід на Рідну Школу.

ДОПИСІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Слівце до сусіда.

А знаєте Ви сусідо Рачестер, що я Вам скажу? Щоби довго з Вами не розводитись і не забирати дорого місця в часописі, скажу Вам просто по мужицьки або по хлопськи, що Ви еще не досить виповнили обовязок з „позичкою", значиться із купном бондів. Любенький сусідо Рачестер! Вимівки для Вас нема. Маю рацію Вам це сказати з кождого боку. Перше що це не є просьба, але це є обовязок кождого Українця, Ункраїнки, без жадної вимівки, купити свій рідний **бонд.** Хиба виродок не купить. Дальше Ви сусідо, Рачестер, зараз по вічу голосили, що Ви зібрали около $2.500 (півтретя тисячі долярів?). А в оголошенню на девятнайцятів місци і до нині стоїть $-.065. А де решта? Га!?... Подивіться на 14 місце Карнеґі, Па. Кілько там зложили? Чи Вам не ніяково? Гей таж ми були колись славна Рогатинщина на цілу Галичину. Що сталось? Хиба обіцяти вмієте так як писали про якогось священика? Можеби сусідо хрестик Вам поміч, так як Ню Йоркови, що якийсь добряга хотів на нім поставити? Але славний Ню Йорк не дався та збив добрягу на нінащо і став на друге місце. Беріть, сусідо Рачестер, і собі примір з славного Ню Йорку. Ви патріоти від ніг до голови. Як би Ви тримались давного патріотизму як на Рогатинщину пристало, то Ви би десять тисяч зложили. Та там кожде село може легко зложити тисячку а є їх і по пять сот з одного села, як Путятинці, Пуків (славний, защо тепер страшно потерпів від Ляхо-Татар за свою патріотичність) як Вербилівці, Лучинці, Жовчів, Данильче, Липиці, Дібринів, Стратин, Підгороде, Черче. Майже ціла Рогатинщина! Хай кождий дасть $5.00, а перевисшать $10.000. Тільки треба трохи праці, піти хата від хати а люди дадуть. Наш нарід дуже добрий, тільки тре більше труду. Отож сусідо Рачестер поправтеся, щоб не було потреби задавати комусь труду ставити хрестика над Вами. Бо над нами над Рогатинщинов тяжить великий занедбаний обовязок. Наша славна колись ґімназія, наше світло, наша будучність, зараз поневолена тяжить на плечах Рогатинщини. В так тяженькі часи удержується V-клясова зі складок, яких не вистарчає. Задовжена може коли небудь впасти.

А чи згадав ту хто з Рогатинщини? А маємо тут й свою інтеліґенцію. Здаєсь кілька священиків і проводарів ріжного рода, а що ґімназистів то не перелічиш. Всі мовчать, мов в рот води набрали. Ця задача як раз припадає на Рачестер. Справа не тяжка, тільки треба хотіти. Хай в Рачестер заснуєсь комітет для удержання рогатинської ґімназії в ті тяжкі часи. Тягару не буде великого. Оден доляр на рік від особи і сама Рогатинщина удержить ґімназію. На удержанне зараз потрібно чотири тисячі на рік. А кілько тисяч нас тут є з Рогатинщини? Думаю, що більше, як чотири тисячі. Не гаймо часу бо время люте. Отож любенький сусідо, Рачестер, порадьтеся скоро красненько між собою, та заговоріть так голосно, щоб аж Рогатин почув і Ненька Україна. Але заговоріть долярами. Тож скоро до діла! Беріть сусідо костур до рук і гайда хата від хати і збирайте залеглі гроші на бонди. Не забувайте і за ґімназію.

Оставайте сусіод здоровенькі та незабувайте.

Рогатинець.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

З нагоди концерту, котрий відбувся дня 18. марта с. р. в Бейон, Н. Дж. заходом Комітету Злучених Українських Товариств з Нюарку і Пасайку, Н. Дж., заряджено збірку на „Рідну Школу" і зібрано на салі вільними датками $25.20, поміж співаками $28.30 разом $53.50. З того вислано дня 27. марта с. р. на руки товариства Педагоґічного у Львові $50.00 (число чека 3852 через Стравс Ко. & Бенкінґ, в долярах). Оплата коштує $3.50.

Справозданнє з концерту в Бейоні буде оголошене пізнійше длятого, що Комітет устроює ще більше концертів на ту ціль. Слідуючий концерт відбудеться дня 9. цвітня в Нюарку, Н. Дж. Всі вільні збірки на концертах на Рідну Школу будуть висилані зараз по зібранню на руки Тов. Педагоґічного у Львові. Чистий дохід з концертів буде теж висланий на ту ціль разом по укінченню концертів.

Комітет Злуч. Укр. Тов. з Нюарку і Пасайку.

—o—

ОЛБАНІ, Н. Й.

Допись.

На поклик до Українців в Злучених Державах, щоби складали позичку національної оборони майже всі міста, де Українці замешкують зачали складати жертви. Ми, громадяни з Олбені, чекаючи на акцію з Трой, Н. Й. (бо Українці з Олбані належать до спільної з ними парохії) думали, що там займуться справою національної позички та що ми, Українці з Олбані, також причинимося і зложимо що зможемо. Та вже туй-туй позичка кінчиться, а в Трой навіть не заводиться, щоби приступити до діла. Проте громадяни з Олбані не могли довше відволікати сеї пекучої справи, та задумали зложити що могли, та тим доказали, що непотребують дивитись на громаду в Трой, котрі виреклися так важної справи, як позичка національної оборони!

Колись Трой був перший на всім, а що тепер сталося з тими Українцями, то не вгадаю. Чи не встид Вам Вп. Добродії, що Ви так полишились? Подивіться на громаду в Когус, Н. Й. Таж вона менша числом від Вас два рази, а однак вони потрафили показати ділом, **що вони суть Українці!** Якіж з Вас Українці? Говорити знаєте, душу і тіло кладете при барі, а ту така справа що не треба душі-тіла класти, но тільки зложити малу жертву та Ви сего відмовились.

Громадо з Трой! Зберись та вибери комітет та приступай до святого діла, поки не за пізно. Покажіть, що Ви не ті, що за Вас пишеся! Не дайтесь завстидати другим!

Таксамо велика громадо у Вотервліт. Тиж не повинна стояти на останнім місци! Таж Вас є около 50 укр. родин то но оден вкупив бонд, а деж решта?!

Ще раз ми Українці з Олбані, Н. Й., закликуєм громаду Трой і Вотервліт: Покажіть, що ви Українці на ділі, складайте жертви на визволенє Східної Галичини. А як буде треба іти до боротьби за землю і волю для українського народу будьмо і на се готові.

Никола Жмурко.

На позичку національної оборони зложили отсі Добродії і гроші зістали вислані до Вашінгтон, Д. К.: Стефан Садовий, Стефан Левкович, Бартко Жмуд і Никола Жмурко по $10.00; Михайло Данилевич, Дмитро Мудер, Панько Мінько, Матвій Рифун і Ксеня Войцович по $5.00. Разом $65.00.

За жертви спасибіг!

Н. Жмурко.

—o—

МАЙНЕРСВІЛ, ПА.

Допись.

Филя вічева в справі закупна бондів в Америці не оминула і Майнерсвіл, Па. І наша місцевість в сій важній хвилі для нашого народу пробудилася, щоби і своєю малою жертвою причинитися до великого діла освободження нашої дорогої вітчини з рук кровожадного Ляха. В тій то цілі, за почином деяких свідомійших одиниць як рівнож і нашого священика скликано віче на день 22. лютого до галі церковної. Зібрані очікували з цікавостю на віче, бо на нім мав промовляти др. Мишуга. Другі зі страху не хотіли прийти, бо тут ніколи ні одного віча не було. Прийшов день 22. лютого. О годині 2-ій пополудни входжу з иншими до галі та застаю невелике число людий. За хвилину надійшов др. Мишуга з о. Лотовичем і з о. Скроцьким. По привитанню д-ра Мишуги отворено віче о. Лотовичем, забрав голос др. Мишуга і в своїй півторагодинній бесіді представив зібраним положенне наших братів в ріднім краю, їх спосіб боротьби та велику їх завзятість, що помимо знущанься ворогів не піддаються. Промова д-ра Мишуги зробила велике вражіннє на слухачах. По промові др. Мишуги приступлено до збірки на закупно бондів як і рівнож до вибору колекторів. Зараз по вічу колектори сі пішли від хати до хати і зібрали дотепер понад $400.00 на закупно бондів.

От так і Майнерсвіл зачинає поволи братися до народного діла і єсть надія що в своїй праці поступить великим кроком наперед.

При тій нагоді мушу напятнувати деякі одиниці, котрі місто того, щоби дати другим приклад, вже хотяйби длятого, що суть членами і урядниками брацтва нашого славного Укр. Союза, своїм відтяганнєм від закупна бондів та своїми висказами знеохочують других. Не дивуюся я тим, що поза брехливу кацапську „Правду" нічого більше не читають і не знають, не дивуюся і тому, що так заморочив свій ум „муншайном", що поза „муншайн" нічого більше не бачить і готов був скорше дати колекторам доляра на „муншайн" як на бонд, але дивуюся вам деякі члени і урядники нашого брацтва, котрі належите до української орґанізації. Хто як хто, але ви повинні перші закупити бонди і своїм поступком другим дати примір. Не гідний бути членом української орґанізації такий чоловік, котрий, хотяй може, а однак відтягаєся від закупна бондів.

Член брацтва С. О. Н.
від. 78 У. Н. С.

—o—

Н. С. ПІТСБУРҐ, ПА.

З огляду на се, що вже крайна пора, аби замкнути позичку визволення Східної Галичини, місцевий Комітет скликав віче в неділю, дня 26. марта 1922 р. Комітет робив усе, що в його силі, аби на се віче прибуло як найбільше людий та щоби можна як найбільше добро зробити для народної справи. Та не так сталось як сказалось. Біда у нас єсть та, що в нашім народі знаходяться панки, котрі поступають з народною справою так, як поступали колись так звані „Тирольці Сходу" в 1848 р. Але тепер не 1848 рік тай ті „Тирольці" не того типу, що були в 1848 році. Вони приписують собі назву інтеліґенції.

Ми ось тут хочемо їх прилюдно запитати, хто вони є і які причини вони мають ставитися до народної справи так, як вони роблять до тепер. Ми не думаєм на сім місци нікого ображати. Також не маєм на думці накидатись на нікого. Але, коли би добре роздумати над сим і спитати, хто винен за се, що справа бондів так поволи посувається вперед, то прийдемо до заключення, що не народ винен, але провідники. Хто ті провідники нехай судить загал. Ми можемо говорити лише про свою місцевість і нам дуже добре знані. Справді, декотрі місцевости в пітсбурщині зробили тільки, скілько могли, але моглиб зробити еще більше якби не ті наші „головачі".

Тут мусимо спитати таких панків, що робилиби ви як би прийшлося вам дати ваше життя за рідний край, як дало тисячі наших молоденьких героїв? Як у вас вимагалося лише дрібку тої данини, то ви і того відказались. Ось такі то патріоти в нашій місцевости!

Але помимо них віче відбулось. Віче отворив і предсідателював д. Василь Ониськів, секретарювали Стефан Дзюба і Іван Корбецький. Реферував М. Хандога. Він у своїй довшій бесіді зясував становище Східної Галичини як також горячо завзивав зібраних до купна бондів.

На бонди зложили слідуючі: Мицо Антін, Іван Корбецький і Николай Барунчак по $10.00; Яким Біда, Михайло Тимочко, Мартин Михайлишин, Бац Николай, Ополка Йосиф, Соколовський Мартин, Лейбик Михайло і Стефан Дутковський по $5.00. Разом $80.00.

Комітет.

О. Олесь.

ПОГЛЯНЬТЕ ВГОРУ!

На цвинтар сумно не ідіть,
В жалобі не ридайте...
Погляньте вгору на блакить
І в ній весну пізнайте.

Весна летить,
Весна шумить...
Розвійте чорні думи,
Ловіть весняні шуми.

Народ не вмер, народ живе
Хвилює по Руїні,
І мова плеще і пливе
Річками по Вкраїні.

Вона жива,
Вона співа, —
Чого-ж ви всі в задумі?
Кохайтесь в ріднім шумі.

Кохайтесь в шумі чарівнім,
Душею розцвітайте,
Несіть квітки й любистки в дім
І лави застеляйте.

Розвійте сум
І пийте шум
І ждіть ясної долі,
Що рве колосся в полі.

ПОМОЖІТЬ СИРОТАМ!

Сколе, 11/3, 1922.

Високоповажані Краяни та Дорогі нам Родичі! Удаємося до Вас з великою просьбою: Ви певно знаєте теперішну нашу галицьку нужду. Вона далеко страшнійша ніж була тоді, коли Ви свій край покидали. По світовій війні лишилося звиш 100.000 военних сиріт, які без опіки марно загибають. Щоби сему бодай в части запобігти, позакладано Українські Захисти. І ми в Сколім заложили також такий приют, в якім міститься 40 сиріт. Принялиб ми більше, але і тих немаємо ані де помістити ані чим прокормити ані в що загорнути. Тутейша суспільність сталася по війні дуже байдужна і обоятна на людську нужду. Тому благаємо Вас: допоможіть нам ратувати бідні українські сироти від загибели. Зарядіть у себе складку на наш захист, а зібрану готівку присилайте нам через Земельний Гіпотечний Банк у Львові.

Здоровимо щиро.

ЗА УПРАВУ УКР. КРАЄВЕ ТОВАРИСТВО ЗАХОРОНИ ДІТИЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДІЖИЮ У ЛЬВОВІ. ФІЛЯ СКОЛЄ:

о. Мих. Мосора, голова; **Р. Цогля,** секретар; **Евгенія Ліхновська,** управителька захисту; Іван ...., **Микола Заяць.**

ОФІЦІЯЛЬНИЙ ГОЛОС ПРО ПОЛОЖЕННЯ НА ВЕЛ. УКРАЇНІ.

На районній конференції металістів в Харкові від імени совітського правительства України було офіційно повідомлено, що найблищі місяці в продовольчому відношенні будуть тяжкими: по всім галузям податку буде зібрано не більш як 80 міл. пудів. Державне постачання робітників і працьовників скорочено і буде скорочуватися. Весь засівний матеріял не буде доставлений в голодні райони — це вже зясовалося, тому треба чекати ще більшого голоду.

БОЛЬШЕВИКИ ПРО СВОЮ ВЛАДУ.

„Комуніст" пише:

„Совітське правительство, правительство робітників і селян і всі паскарські елементи, вся велика зграя акул, яка з насолодою зїла би всіх нещасних, всіх голодних і совітську владу — це два смертельні вороги. Пригляньмось же, що робиться в дійсности: всі установи і верхи торговельних совітських установ переповнен іпаскарями, які на тлі нашого „непа" переводять працю, яка є дуже небезпечною, як і для нової економічної олітики, так і для саої власти в цілому".

Осип Маковей.

КРИВДА АВРААМА ҐОЛЬДШТЕЙНА

У кождім місті, котре дбає про свою честь, найбільше потрібним домом є тюрма. Хто цьому не вірить, нехай приїде до нас і переконається. Половина містечка в руїнах, школи повалені, церква ушкоджена, а тюрма ціла і ненарушена, навіть вікна не повибивані. Всі війська, всі народи, котрі в часі війни відвідали містечко і ріжними культурними способами старалися зробити з нього одну величезну купу гною і румовища, пощадили тюрму і вартовими стерегли сю благородну інституцію, без котрої не можна обійтися ані в часах, коли один нарід другому, назначує, чим він має бути, ані тоді, коли нарід сам себе означує.

Кождий, хто на сю тюрму дивиться, а ще більше той, хто мав честь у ній жити, мусить ударити чолом перед ґенієм Адольфа ресте Авраама Ґольдштейна, сина Давидового, бо то він перший, ще перед роками, своїм умом зрозумів і серцем відчув велику потребу містечка в тюрмі і вибудував дім з такими пивницями на половину у землі, що суд зараз його наймив: партер на деякі бюра для себе, а пивниці на вязнів. На стіні появилася вивіска з написом: С. к. Сонд повятови — і дім доступив навіть тої чести, що був на образках, продаваних у містечку, як будинок гідний найбільшої уваги і що найменше повітової слави.

Раз відгадавши, що тюрма буде свята для всіх військ і народів, Ґольдштейн міг собі спокійно сидіти у Відні цілих років війни і не журитися нею. По шістьох роках, уже й по гостині большевиків у Галичині, Ґольдштейн вернувся з Відня до дому. В дорозі, вже в його любім краю трапилася йому немила пригода: вояки обтяли йому його прекрасну бороду, таку велику, що й біблійному Авраамови не сором булоб її носити. Він вертався зі щирим наміром ратифікувати істнуючий лад зі свого боку без найменчої перешкоди, тимчасом вояки так тяжко скривдили його! Він мав ґулю на голові — і красою своєї бороди, так сказатиб, надолужував з низу голови те, що на вершку голови було негарне, — тимчасом бороди не стало, а ґуля лишилася. Се виводило його довший час з рівноваги, можна навіть сказати: притупило його острий розум, бо він при всякій надумі мав звичай рукою гладити бороду, як повісмо, і тоді приходили йому в голову найкращі думки, а тепер не було на чім і руки сперти, бо по бороді тільки зруб лишився.

В домі Ґольдштейна в партері не було тепер суду, але тюрма в низу була повна людий. І то не яких-будь людий. У найбільшій комнаті був майже цілий український університет: шеф лікар галицької армії, директор шпиталя, адвокат, священик, — не доставало ще фільософічного факультету, але кандидат на катедру був уже намічений. Були й слухачі, студенти і селяни. Ґольдштейн розумів, що його домови припала велика честь, але як погадав собі, що отсе вже шість років живуть люде в його домі і нікому на думку не приходить, заплатити йому — все одно якими грішми: коронами, рублями, гривнями або марками, заболіло його в серці. Часи такі тяжкі, заробити годі, а ти відступай даремне свій дім на те, щоби не було революції! Служи своїм добром усім народам, усім державам, а вони тобі за те — обтинають бороду, котра сорок років росла собі без перепони...

Покищо Ґолдштейн спровадився сам до свого дому і ждав, чи здогадається хто, принести йому гроші за наем тюрми. Йому зовсім не відбирало сну те, що там в низу під ним томилося богато людей навпаки, він зараз завів собі тихцем маленьку торговлю для вязнів, доставляв їм харчів, молока, чаю — і так заробляв дещо. Він знав, які вязні приходили і які відходили, бачив, як богословський факультет відводили на зелізницю в окружну тюрму, як лікарів і адвоката пустили покищо на волю, як натомісь спроваджено богато инших злочинців, — ждав даремне кілька тижнів, — грошей за комірне ніхто не приносив. Тоді він рішився упімнутися о свою кривду.

Пішов до начальника суду. Той вислухав Ґольдштейна досить спокійно, але відповів досить гнівно стукаючи пальцем об якусь правничу книгу: — То, пне, не можна так, як ся пану знає, на писок... гм, гм... то, пне, треба на письмі. Покищо, пне, суд не має ще своїх арештантів, бо тільки починає свою роботу... гм, гм... ну, і треба контракт найму відновити. — Прошу, пне, пане Ґольдштейн, мені не перебивати, коли я говорю! — Так... гмгм... пне. Тепер, пне, арешти займає військо, жандармерія... гмгм... і державна поліція, — отже, пне за ними обовязок платити. А тепер, пне, прошу вийти, бо я маю роботу. Та-ак, пне!

Не було ради, Ґольдштейн вийшов. Пішов просто в казарми до військового команданта. Пан капітан полірував собі саме нігті на пальцях і був занятий найдовшим, китайським, виплеканим нігтем на мізильнім пальці, коли його чура застукав і дав знати:

— Пане капітане. Жид чекає.

— За двері його! — крикнув капітан і навіть не повернув голови.

— Каже, що йому належиться чинш за арешт.

— За двері! — заревів капітан на всю комнату.

— Він хоче поговорити.

— Ззаа дверрі! — загремів капітан уже так страшно, що коли чура вибіг у передню комнату, Ґольдштейна вже не було.

Він не ждав, тільки з гнівом у серці ішов до жандармерії. От тепер для втихомирення думок булаб йому дуже придалася його борода, тимчасом він лише безнадійно вхопився за коротку щетину і спустив вяло руку в низ.

Командант полевої жандармерії приняв його дуже чемно, навіть солодко, просив сідати, розвідав, хто він і за чим приходить, але потім почав немилу розмову.

— Пан Поляк?

— Ну, я Жид, але Поляк — відповів Ґольдштейн скоро.

— Польський патріот?

— Ну, най буде і патріот!

— Маєте сина.

— Маю трьох.

— Служили при нашім війську?

— Ні.

— А що ви доброго зробили для вітчини, котра принесла вам свободу і лад? Дали може гроші на позичку відродження?

— Ні ще!

— От бачите! Нічого ще для вітчини не зробили, але за ті арештанські нори, де я не державби своєї собаки, жадаєте вже заплати. Навіть такої малої жертви не хочете зложити на престолі вітчини. Чи перед наши приходом заплатив вам хто за арешти? Правда що ніхто? А від нас жадаєте... Такого патріота ми не забуваємо... Врешті, ми відходимо звідси за кілька днів і всі наші справи передаємо державній поліції, котрій я скажу і про арешт і про ваш патріотизм. Моє поважання!

Ґолдштейн відчув цілим серцем, що ще не зробив для нової вітчини нічого доброго, однак не міг зрозуміти, чому стілько патріотів заробляє на патріотизмі, а він має тратити?

Налякала його погроза, що поліція буде знати про його байдужність до вітчини і він пішов чимскорше до начальника поліції, поки ще той не дізнався нічого від команданта жандармерії.

Начальник поліції був знаний, як великий антисеміт. Але він не навидів тільки Жидів мужчин і старі Жидівки, за те молоді Жидівки, і до того гарні, навіть дуже любив. Ґольдштейн чув уже про се, але свою справу уважав такою чистою і свою кривду — такою великою, що мав відвагу говорити про неї і з найбільшим антисемітом.

Двері до пана начальника були горішній частині скляні і заліплені папером. Але в тім папері було тільки дір, що хто не хотів, міг усе бачити, що ділося в комнаті. І Ґолдштейн побачив, що начальник переслухав саме молоду Сальцю Померанц — і то переслухував якось так дивно, що вона нічого не боялася. Навпаки, виявляла велику відвагу і соромливість. Протоколу не писалося... Це обурило правовірного Авраама так, що він аж відступив від дверий, сплюнув на поміст, по хвилині закаляв і ще по хвилині застукав до дверий. Тим способом хотів він остерегти пана начальника, щоби перервав урядовання із Сальцем і почав з ним. Ізза дверей почув дійсно: „Прошу!"

Ґольдштейн увійшов і счудувався, не заставши дівчини в комнаті. — очевидно, вийшла в другі двері, — розглядався навкруги, коли начальник спитав його грізно:

— Умієте читати по польськи?

— Умію.

— Що тут стоїть написано?

І показав на великий друкований напис, прибитий на стіні: „Полагодь скоро свою справу і будь здоров! Не забирай дорогого часу!"

Ґольдштейн прочитав і успокоїв пана начальника: — Ну ну, я зараз!

Але те „зараз" було за довге і начальник, як тільки зміркував з перших слів Ґольдштейна, чого він хоче, відправив його словами: — Ми за арешти нічого не платимо. Нехай платять ті, що в них сидять. Як би не було їх, то й ваші арешти нікому не були би потрібні. Я ще не маю фондів на такі цілі. Колись, як дістану, то подумаю, а тепер будьте здорові! У мене час дорогий...

На нині мав Ґольдштейн уже досить своїх заходів. Ніде йому не повелося. Але як чоловік з діда-прадіда розумний, він не нарікав на це перед ніким, тільки у своїм нутрі сердився без міри. Як не сердитися, коли нема правди на світі?!

По тижні він зайшов до директора шпиталю. Ніщо инше, тільки недостача бороди, а через те й холодної розваги підсунула йому сю лукаву думку. Лікар сидів у своїй комнаті, в білім халаті, з великими круглими окулярами в роговій оправі на носі, і вирізував пилочкою листки на дощинці, — робив касетку для жінки на іменини. Зі своїми довгими вусами він виглядав дуже грізно, але в серці своїм був добряга, тільки що дуже скорий і палкий.

Довідавшись, що Ґольдштейн приходить до нього не за лікарською порадою, він робив далі свою роботу і слухав.

— Пан доктор мешкали у моїм домі цілий місяць.

— Коли? — здивувався лікар.

— Ну, тепер в осени. Не гнівайтеся, то було в арешті в моїм домі.

Аґа! — зрозумів лікарі і зробив великі очі.

— Тепер вийшло таке право, що хто сидить, той платить чинш. Так казав начальник поліції.

Щось уже лікаря вкололо, бо він покинув роботу і встав. — Я — каже — про се не чув. Але знаєте що, пане Ґолдштейн? Я вашої кривди не хочу, а що грошей не маю, то за арешт витну вам безплатно сліпу кишку.

Ґольдштейн відступився назад.

Ну, на що витинати? Я здоров.

— То вирву вам задармо всі зуби.

— Пан доктор жартує.

Ні, я не жартую. Плачу тим, чим можу. Як хочете, то я вам і без інструментів вибю всі зуби.

Ґольдштейн відступив ще крок назад.

— Ах, чекайте! — скрикнув доктор радісно. — От ви на голові маєте ґулю. Я вам її зараз зоперую. Сідайте! Це буде найліпше!

І доктор ухопив якийсь ножик. Ґольдштейн не повірив добрим намірам лікаря і так скоро вийшов з комнати, що на порозі трохи не перевернувся. Уже в сінях скрикнув відважно: — Я йду зараз на поліцію! За що ви мене хочете різати? Я задармо не маю мешкання для арештантів!

І пішов справді на поліцію. Заглянув обережно у віконце в дверях і побачив, що начальник щось диктує свойому писареви. Застукав і увійшов. Начальник встав скоренько:

— А це ви, пане Ґольдштейн, знову в справі арештів?

— Ну, доки я буду чекати? Ніхто не платить. Я не маю де зложити ані дров, ані картофель, бо всі пивниці заняті арештами, і я за то не маю ані феника. Ще мене хочуть різати.

— Хто хоче?

— Доктор. Не хотів заплатити за арешт, тільки...

— Бо він не має платити.

— Ну, то хто має платити? Суд ні, військо ні, жандармерія ні, поліція ні, арештанти ні, — що то за порядок?! То є кривда, то розбій на гладкій дорозі! Звідки я приходжу давати свій дім дармо на арешти?!

Начальник видивився грізно на Ґольдштейна і промовив страшно; — Аґа-а: то ви та-ак? До-бре! Отже пане Ґольдштейн, дійшло до моєї відомости, що ви даєте арештантам харч, ґербат і т. п. Значить, підпираєте революціонерів і більшевиків. Крім того ви відважилися тут при мені образити наші власти. Ми не кривдимо і не розбиваємо нікого. Прийде час, заплатимо! — Сержант, відведіть цього пана зараз до арешту! А завтра приведете його сюди до протоколу!

Таким способом Адольфа ресте Авраам Ґольдштейн попав в тюрму, котру сам вибудував, замешкав не на горі, тільки у пивниці, на превеликий смуток його жінки і дітей та цілого роду Ґольдштейнів, Фуксів, Каців і инших свояків. Тут й рішився Авраам, не жадати більше нічого за наем, лише при найблизчій нагоді викинути арешти зі свого дому. І так містечко готово остатися без тюрми... Чи пережие воно сю катастрофу?

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОКВІТОВАННЄ.

Іван Мільо з Фол Рівер, Масс. прислав на руки нашої адміністрації для сиріт $1.00, для інвалідів у Львові $1.00, для інвалідів в Чехословаччині $1.00 — разом $3.00.

Юліян Вітенько з Augusta, Ga. для інвалідів в Чехословаччині $1.00, що отсим квітуєсь.

Адм. „Свободи".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".